

RITA MILIŪNAITĖ

Lietuvių kalbos institutas

NAUJAŽODŽIŲ PATEIKIMAS IR PAIEŠKOS GALIMYBĖS LIETUVIŲ KALBOS NAUJAŽODŽIŲ DUOMENYNE

ESMINIAI ŽODŽIAI: leksikografija, naujažodžiai, skaitmeniniai ištekliai, kalbos technologijos.

ĮVADAS

Pasaulyje sparčiai besiplėtojančios kalbos technologijos remiasi skaitmeniniais kalbų ištekliais – įvairiūs paskirties žodynais, duomenynais, tekstynais ir panašiomis daugiau ar mažiau susistemintų bei moksliai aprašytų kalbos duomenų sankeipomis, o pastaraisiais metais – ir vis gausėjančiomis kitokioms skaitmeninės informacijos sankeipomis (didžiais duomenimis).

Į skaitmeninius lietuvių kalbos išteklius taip pat vis labiau imama žiūrėti ne kaip į paskirus tradiciškai moksliniais ar praktiniais tikslais naudojamus skirtingus šaltinius, o kaip į lietuvių kalbos duomenis, kurie reikalingi bendrai skaitmeninei pasaulio kalbų rinkai. Joje daugelio kalbų duomenys naudojami kurti skaitmeniniams įrankiams ir paslaugoms (interneto paieškos sistemoms, mašininio vertimo įrankiams, semantiniams žodžių tinklams, o galų gale ir dirbtiniam intelektui). Tokį poreikį globalizacijos ir internetizacijos sąlygomis pirmiausia skatina politiniai, ekonominiai ir kultūriniai daugiakalbės pasaulio bendruomenės ryšiai, kuriems laisvai plėtotis, be kita ko, trukdo ir kalbų skirtumai (plačiau žr. Rivera Pastor et al. 2017). Europos Sąjungos institucijose pabrėžiama, kad visų Europos Sąjungos šalių kalbos yra pripažįstamos kaip lygiavertės, tačiau vyraujančių kelių didžiųjų kalbų, ypač anglų kalbos, technologijos labiau pažengusios, ir tai sukuria kalbų nelygybę. Todėl ieškoma būdų, kaip paskatinti Europos kalbų mokslinius tyrimus ir su tuo susijusią technologinę plėtrą bei inovacijas.

Lietuvių kalbos institute nuo 2011 m. pabaigos kuriamas internetinis *Lietuvių kalbos naujažodžių duomenynas* (toliau – ND, <http://naujazodziai.lki.lt>) taip pat yra vienas iš svarbių šiuolaikinės lietuvių kalbos išteklių. Jame kaupiama naujoji XXI a. leksika, atspindinti pastarųjų dešimtmečių lietuvių kalbos leksikos, jos semantinės, morfeminės, darybinės

struktūros pokyčius. Kartu šis duomenynas yra naujosios lietuvių kalbos leksikos tyrimo ir bendrinei kalbai reikalingo jos sluoksnio norminimo įrankis.

ND pradėtas kurti kaip Europos Komisijos iš dalies finansuoto projekto „Baltijos ir Šiaurės šalių dalys atviroje Europos lingvistinėje infrastruktūroje“ (META-NORD) dalis. Šiuo metu pagal kitą skaitmeninių išteklių plėtros projektą¹ jis rengiamas integruoti į Lietuvių kalbos skaitmeninių išteklių sistemą „E. kalba“ ir ilgainiui įeis į kuriamą keliakalbį semantinį žodžių tinklą. Šiam reikalui ND duomenys – jau sukaupti ir nuolat atnaujinami – turi būti specialiai parengiami, aprašomi. Todėl pravartu pažvelgti į pačius šio skaitmeninio išteklių naujažodžius, panagrinėti jų ypatumus ir atskleisti jų aprašymo problemas. Taigi straipsnio **objektas** – ND kaupiama naujoji leksika ir semantiniai, struktūriniai bei funkciniai jos požymiai.

Su naujažodžių ypatumais bei jų aprašymu tiesiogiai susijęs praktinis klausimas: kokią informaciją ir kokiais paieškos būdais iš ND jau šiandien gali gauti naujažodžių tyrėjai ir visi duomenyno vartotojai. Šio straipsnio **tikslas** – apibūdinti ND teikiamas duomenų paieškos galimybes bei jų plėtros kryptis ir atskleisti, kaip tai susiję su naujažodžių ypatumais. Šiam tikslui pasiekti keliami **uždaviniai**: 1) apibūdinti svarbiausius ND naujažodžių požymius ir duomenų pateikimo principus, 2) aprašyti ND paieškos sistemą, 3) aptarti ND galimas naujažodžių tyrimų kryptis ir su tuo susijusias duomenų paieškos plėtros galimybes.

1. INFORMACIJOS APIE NAUJAŽODŽIUS SISTEMINIMAS

Informacijai apie naujažodžius pateikti pasaulyje leidžiami naujažodžių žodynai. Kai kurios kalbos jų turi ne po vieną, be to, jie dažnai leidžiami tam tikrais laiko tarpais. Tiesa, tokiais darbais retai užsiima pavieniai tyrėjai. Paprastai naujažodžių žodynus kaip ilgalaikius projektus rengia stambios leidyklos, turinčios didelę žodynų leidybos patirtį, arba kalbos mokslo institucijose veikiančios naujažodžių stebėjimo centrai (plg. angl. *observatories of neology*) (Guerra 2016: 528, 531). Naujažodžių žodynų (turimi galvoje pirmiausia popieriniai žodynai) tyrėjai pažymi, kad tokie darbai svarbūs kaip tam tikro laikotarpio kokios nors kalbos leksinių bei semantinių pokyčių atspindys ir turi išliekamąją vertę. Nauji žodžiai gali būti vartojami neilgai, ne visi patenka į bendruosius žodynus, bet yra nuolatinio neologijos

¹ 2018 m. viduryje Lietuvių kalbos institute pradėtas dvejus su puse metų truksiantis projektas „Lietuvių kalbos išteklių informacinės sistemos plėtra (E. kalba)“, įgyvendinamas pagal 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 2 prioriteto „Informacinės visuomenės skatinimas“ įgyvendinimo priemonę Nr. 02.3.1-CPVA-V-527 „Lietuvių kalba informacinėse technologijose“.

proceso dalis, rodanti žodžių darybos polinkius ir dar daugiau – žymi esminius visuomenės gyvenimo pokyčius ir leidžia juose orientuotis (Guerra 2016: 529).

Lietuvių leksikografijos praktikoje ND nėra įprastas darbas, nes naujoji leksika kaupiama, sisteminama ir aprašoma ne visai taip, kaip tradiciniuose žodynuose. Iki šiol lietuvių kalbos žodynai skaitmeninį pavidalą daugiausia įgaudavo iš popierinio, t. y. spausdinto, nuosekliai suredaguoto, turinčio baigtinį tekstą varianto. Skaitmeninant popierinius žodynus, prieiga prie duomenų tampa patogesnė, sukuriama įvairių kompiuterinės paieškos galimybių. Tokių lietuvių kalbai skirtų arba keliakalbių skaitmeninių žodynų tiek pavienėse, tiek bendrose jų interneto svetainėse galima rasti dešimtimis. Pavyzdžiui, žr. Lietuvių kalbos skaitmeninių išteklių sistemą „E. kalba“ (<http://lkiis.lki.lt>)² arba integruotų lietuvių kalbos ir raštijos išteklių informacinę sistemą „Raštija“ (<https://www.raštija.lt>)³.

Vis daugiau leksikografijos darbų imami rašyti apeinant spausdintą formą (arba ji tampa antrinė). Iškart rengiant skaitmeninius žodynus, galima iš anksto apgalvoti skaitmeniniam pavidalui priimtinesnį duomenų aprašymo būdą (pavyzdžiui, netaupyti vietos pavyzdžiams) ir, turint kompiuterinių redagavimo įrankių, sistemiškiau, vienodžiau juos pateikti, o prireikus pildyti, taisyti, perklasifikuoti ir pan. ND, panašiai kaip ir *Bendrinė lietuvių kalbos žodynas* (BLKŽ) ar *Naujųjų skolinių duomenų bazė* (NSDB)⁴, kuriamas kaip skaitmeninė susistemintų duomenų apie dabartinę lietuvių kalbos leksiką sanakaupa.

Naujažodžių kaupimas skatina ir spartina šios srities tyrimus – ne tik naujųjų skolinių, bet ypač naujadarų, kurių atskiro bent minimaliai leksikografiškai apdoroto skaitmeninio išteklius lietuvių kalboje, regis, iki šiol nėra buvę.

Per visą ND gyvavimo laiką nuo 2011 m. paskelbtas ne vienas straipsnis apie jame pateikiamus naujažodžius. Juose nagrinėjama teorinė naujažodžių tyrimų problematika ir praktiniai naujažodžių tvarkybos klausimai. Daugiausia dėmesio sulaukia duomenyno turinys: naujažodžių samprata, duomenų rinkimo būdai ir atranka, sisteminimo principai, konkrečių naujažodžių grupių (pavyzdžiui, kontaminacinių darinių) struktūrinė bei

² Po poros metų ši svetainė turės naują interneto adresą, bet į ją bus galima patekti ir šiuo senuoju adresu.

³ Atkreiptinas dėmesys, kad šios svetainės kūrėjai pasirinko jos adresą su lietuvių kalbos diakritiniu ženklu š, taip parodydami, kad tokiems ženkams interneto techniniai apribojimai jau nėra kliūtis.

⁴ Šioje duomenų bazėje 2018 m. pabaigoje nurodyta esant 2246 naujuosius skolinius bei jų vedinius, o jų atsiradimo vartosenoje laikotarpis skaičiuojamas nuo Nepriklausomybės atkūrimo, taigi NSDB apima dešimtmetį daugiau nei ND ir jos rengėjai vienu iš svarbiausių atraminių žodynų laiko 1985 m. *Tarptautinių žodžių žodyną* (palyginimui: ND – 2001 m. *Tarptautinių žodžių žodyną*).

semantinė analizė ir kt. (žr. Miliūnaitė 2014, 2015; Murmulaitytė 2014, 2016a, 2016b, 2016c, 2018 ir kt.).

Nekartojant tų straipsnių turinio, šiuo kartu tik primintina, kad naujažodžio samprata lietuvių ir užsienio kalbotyros darbuose įvairuoja. Svarbiausiais naujažodžių skyrimo kriterijais dažniausiai laikomi šie: laiko veiksnys (naujų žodžių atsiradimas nuo pasirinkto atskaitos taško), leksikografijos kriterijus (žodis nefiksuotas leksikografijos darbuose), žodžio formos ir semantikos nestabilumas (naujažodžių forma linkusi įvairuoti, o reikšmė kartais kurį laiką būna nenusistovėjusi, sunkiai apibrėžiama) ir neologinė percepcija, arba naujumo suvokimas (kalbos vartotojai jaučia, kad žodis naujas, neįprastas, kai kada net keistas) (plg. Kerremans 2015: 31–32; Guerra 2016: 529). Iš esmės šiais kriterijais pagrįsta ir ND leksikos atranka.

2018 m. pabaigoje ND antraštiną sudaro netoli 5 000 naujažodžių, o jų vartosenos pavyzdžių – apie 19 000. Kasmet aprašoma apie 400–500 naujažodžių, nors kartotekoje jų fiksuojama kone dvigubai daugiau. Primintina, kad ND duomenys renkami rankiniu būdu, todėl jų kiekis nėra adekvatus viso dabartinės neologijos proceso lietuvių kalboje atspindys. Mėginimų kurti lietuvių kalbos naujažodžių gaudykles (pirmiausia iš interneto duomenų) esama, tačiau tokį lygį, kokį šiuo atžvilgiu yra pasiekusios kitų kalbų technologijos, turėsime dar negreit (žr. Kerremans, Stegmayr, Schmid 2011: 59–96; Kerremans 2015: 78–92).

ND naujažodžiai aprašomi pagal panašius principus, kaip ir nusistovėjusioje užsienio naujažodžių žodynų praktikoje, kad būtų visapusiškai atskleisti svarbiausi naujažodžių ypatumai. Tiesa, pasitaiko, kad, siekiant operatyviai pateikti duomenis viešai, ne visada įmanoma iš karto nustatyti kai kuriuos naujažodžių požymius, arba informacijos apie ką tik aptiktą žodį turima nepakankamai. Todėl apsibrėžta, kokios rūšies informaciją apie naujažodį pateikti ND yra privaloma, o kuri trūktiniais atvejais gali būti papildoma vėliau. Informacija apie kiekvieną naujažodį ND sisteminama ir pateikiama dviem blokais.

I. Bendroji informacija apie naujažodį:

- 1) antraštinis žodis (ar junginys),
- 2) kirčiuota antraštinio žodžio forma ir atitinkamų kalbos dalių žodžių kirčiuotė (jei ji įmanoma nustatyti);
- 3) naujažodžio klasifikaciniai požymiai pagal formos ypatybes (atskiriant skolintą šaknį turinčius naujažodžius, naujadarus, naujas žodžių reikšmes ir kt.)⁵;

⁵ Vienos nusistovėjusios naujažodžių klasifikacijos lietuvių ir užsienio kalbotyroje nėra. Paprastai naujažodžiai skirstomi atsižvelgiant į jų struktūrinius ir semantinius požymius (plg. Заботкина 1989: 8–26).

- 4) gramatiniai požymiai (kalbos dalis ir kitos būdingos gramatinės pažymos – nekaitoma, sangražinė ar įvardžiuotinė forma ir kt.);
- 5) formos variantai (dažniausiai rašybiniai, rečiau kaitybiniai);
- 6) naujažodžių kilmė, o skolintų ar verstinių – ir originalo forma;
- 7) naujadarų – darinio rūšis, darybos formantas ir darybos reikšmė (šie požymiai kai kada reikalauja specialių tyrimų, todėl nurodomi ne visada iš karto);
- 8) ypatingieji (galintys būti svarbūs paieškai) naujažodžių požymiai (pavyzdžiui, autorinis, pavienis, sukurtas išveivų ir pan.);
- 9) giminiški žodžiai;
- 10) duomenų pateikėjai (svarbu fiksuoti kalbos vartotojų iniciatyvas ir jas skatinti, todėl nurodomas pirmasis naujažodį atsiuntęs pateikėjas);
- 11) informacijos pateikimo ND ir jos atnaujinimo datos.

Kadangi naujažodis gali turėti ne vieną reikšmę, antrojo bloko informacija pateikiama kiekvienai reikšmei atskirai.

II. Naujažodžio reikšmė(s) ir vartosena.

- 1) naujažodžio apibrėžtis;
- 2) pastabos vartotojams (prireikus pateikiama norminamoji informacija, pavyzdžiui, nurodoma, kokių esama skolinio atitikmenų, vartojimo rekomendacijų ir pan.);
- 3) teminė vartojimo sritis (jų gali būti ne viena, pavyzdžiui, „maistas“ ir „verslas“);
- 4) kodifikacija (nurodoma, ar naujažodis yra kaip nors kodifikuotas, ar jo vertinimas normų atžvilgiu įvairuoja);
- 5) funkciniai ir ekspresiniai atspalviai;
- 6) kiti variantai (jeigu jų yra);
- 7) prasminės sąsajos su kitais ND naujažodžiais;
- 8) vartosenos pavyzdžiai ir datuoti jų šaltiniai bei autoriai (jeigu yra).

Vartosenos pavyzdžiai su konkrečia šaltinių, kuriuose naujažodžiai pavartoti, metrika yra labai svarbūs, nes jie ne tik įrodo, kad naujažodis tikrai egzistuoja bent kurį laiką tam tikrame kontekste, bet ir fiksuoja datą, kada jis jau tikrai funkcionavo, o retkarčiais – ir tikslų atsiradimo laiką.

Visi šie duomenys apie naujažodžius ir sudaro pagrindą kurti paieškos sistemą ND, kuri leistų informaciją apie naujažodžius išfiltruoti įvairiais pjūviais.

ND klasifikacija nuolat tobulinama; ryškėja kelios klasifikacinės alternatyvos, kurios priklauso nuo skirtingų klasifikavimo pagrindų pasirinkimo.

2. PAIEŠKOS GALIMYBĖS NAUJAŽODŽIŲ DUOMENYNE

Esant nuolatiniam naujažodžių srautui ir didėjant ND apimčiai, svarbu ne tik suvaldyti šio išteklių duomenis ir juos susisteminti, kad būtų galima aprašyti ir pateikti tiek mokslui, tiek praktikai naudingiausiu būdu. Svarbu, kad vartotojams atsiskleistų kuo daugiau ND panaudos aspektų. Nuo 2011 m. pabaigos keletą kartų buvo plečiamos ir paieškos galimybės. Į ką atsižvelgiant jos projektuojamos?

2.1. Paieškos poreikiai ir išgalės

ND, kaip naujų reiškinių sandauga, suteikia naujų susistemintų, kitur neskelbiamų žinių apie XXI a. lietuvių kalbos leksikos pokyčius. Tai dėsningai sukuria erdvę, traukiančią tiek paprastus kalbos vartotojus, dažnai genamus smalsumo, tiek lietuvių kalbos mokymo proceso dalyvius (mokytojus, dėstytojus, mokinius ir studentus), tiek kalbos naujovių tyrėjus. Atsižvelgiant į šias tikslines grupes ir kuriama ND paieškos sistema.

Pabrėžtina, kad ND nėra paprastas žodynas. Svarbiausi skirtumai nuo kitų leksikografijoje įprastų žodynų yra du. Nuo to daug priklauso ir paieškos išgalės.

Pirma, skirtumą lemia duomenų kaupimo ir aprašymo pobūdis. Kadangi naujažodžių atsiradimas iš anksto nenuspėjamas, jie renkami tiek, kiek aptinkami įvairiuose dabartinės vartosenos šaltiniuose. Todėl ir duomenys aprašomi ne sisteminiu principu (t. y. ne nuosekliai semantinėmis grupėmis ir išsamiai pagal darybos lizdus, kaip kad, pavyzdžiui, BLKŽ), o tik tie, kurie fiksuojami. Darybos lizdo išsamumą dažniausiai lemia naujažodžių vartojimo dažnumas ir populiarumas. Pavyzdžiui, sparčiai pildosi šiuo metu dažno vartosenoje žodžio *instagramas* darybos lizdas: *instagrameris, -ė; instagraminimas; instagraminis, -ė; instagraminti; instagramintojas, -a; instagamiškumas*. Su sistemiškumu susijęs ir duomenų reprezentatyvumo klausimas (plg. Liutkevičienė, Murmulaitytė 2015: 87–88; Murmulaitytė 2016a: 20). Tokiu būdu kaip ND kaupiamos informacijos reprezentatyvumas ir patikimumas auga kartu su didėjančiu duomenų kiekiu bei jų įvairove, o subjektyvusis aspektas mažta kartu su besiplečiančiais duomenų šaltiniais ir duomenų pateikėjų skaičiumi⁶. Taigi ilgainiui ND duomenų mokslinė vertė didėja.

⁶ Į nuolat kintančios leksikos rinkimo darbą stengiamasi įvairiomis formomis įtraukti visuomenę. Tokia praktika plačiai taikoma užsienio leksikografijoje (plg. Abel, Meyer 2013).

Antra, ND netinka tiesiogiai pritaikyti įprastą informacijos paieškos žodynuose modelį. Paprastai žodynuose paieška pradama nuo žinomo antraštinio žodžio, norint rasti apie jį daugiau informacijos (sužinoti apie semantines, gramatines ir stilistines ypatybes, kilmę, vartojimo ypatumus, normiškumą, atitikmenis kitomis kalbomis ir pan.). Daugelis ND žodžių dėl savo naujumo vartotojams nėra žinomi, tad ir paieška pradant nuo antraštyno dažnai negalima. Todėl kyla klausimas, ko ir kaip galima ieškoti ND, kad vartotojai gautų kuo daugiau ir įvairiapusiškesnės informacijos apie naująją lietuvių kalbos leksiką?

2.2. Paieškos būdai

2018 m. pabaigoje galima naudotis keleriopa prieiga prie ND duomenų.

1) Paieška ND skyriuje *Naujienos*. Patekę į ND svetainę, vartotojai greta antraštyno mato nuolat atnaujinamas ND naujienas. Tai informacija pirmajam smalsumui patenkinti – apie ypatingesnius, kuo nors iš viso naujažodžių srauto išsiskiriančius atvejus (žr. 1 pav.). Atsivertus bet kurių iš kelių dešimčių *Naujienų* puslapių, galima rasti mažėjančia chronologine tvarka pateikiamas naujažodžių įdomybes. Ši informacija dažnai rodo visuomenei reikšmingas politinio, socialinio, kultūrinio gyvenimo aktualijas, kurios bemat įgauna kalbinę raišką.

Kokiam nors naujam daiktui, reiškiniui arba įvykiui pavadinti ar emociškai nuspalvinti žmonės sukuria naujadarų (pvz.: *droninukė*⁷; *gamtinėti*; *kėdžmogis*; *kuprinmaišis*; *melasklaida*; *naisus*, *-i*; *pakramtukas*; *seimonautas*), o su užsienio naujienomis ateina skolinių (pvz.: *kimatika*, *okupendumas*, *oganesonas*, *trampokalipsė*) arba vertinių (pvz.: *naujienlaiškis*, *orlentė*, *veidaknygė*). Kadangi naujienų žinutėse naujažodžių nuorodos yra aktyvios, spustelėjus paryškintą naujažodį, patenkama tiesiai į jo straipsnį, o ten kartu galima rasti nuorodų į ND esančius giminiškus žodžius (a), semantiškai susijusius žodžius (b) bei vartosenos variantus (c), pavyzdžiui:

(a) *riedis* – *riedkalnis*, *riedslidės*, *riedutininkas*, *-ė*; *saitvietė* – *saitažymė*, *saitažodis*, *saitynas*, *tinklavietė* ir t. t.;

(b) *tortilija* – *buritas*, *enčilada*, *kesadilija*, *načio*, *takas*; *sušis* – *noris*, *nigiris*, *temakis*, *uramakis* ir kt.; *asmenukė* – *droninukė*, *grupinukė*, *gyvūnukė*;

⁷ Visų pavyzdžiuose pateiktų naujažodžių reikšmės ir daugiau informacijos apie juos galima rasti ND (<http://naujazodziai.lki.lt>).

(c) *flešmobas – sulėktuvės, sąspietis, žaibiškas sambūris; feisbukietis, -ė – feisbukėnas, -ė; feisbukininkas, -ė; feisbukiškis, -ė.*

LIETUVIŲ KALBOS NAUJAŽODŽIŲ DUOMENYNAS

Naujienos | Apie duomenyną | Jūsų siūlymai | Tartuvas | Nuoro

Paieška sąrašė

Ši duomenų sandauga rodo, kaip kinta ir atsinaujina lietuvių kalbos leksika. Čia pateikiami kalbos faktai nebūtinai yra taisyklingi ir ne visi teiktini bendrinei kalbai.

bagetas
bagetė
bagetingas
baidziu
baisuoklis, -ė
baisuomenė
baisžodis
bakalaurantas, -ė
baklava
balajažas
balaklava
baldainė
baldoteka
balerinos
balerinukės
balerūnas
baletinukės
balinėtojas, -a
balkanizacija
balkonininkystė
balsadėžė
balsalapis
balsavietė
balsevičiukas
balsevičius

Naujienos

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
29	30	31	32	33	34	35	36	37	38				

2018 11 28
Atsirado [influcerio](#) varžovas – [itakdarys](#).

2018 11 21
Vaikų dalia: [pabėgtinukai](#) ir [išstuntinukai](#).

2018 11 15
Oksfordo žodynų leidykla jau [išrinko 2018 m. anglų kalbos žodį](#): [toksiškas](#).

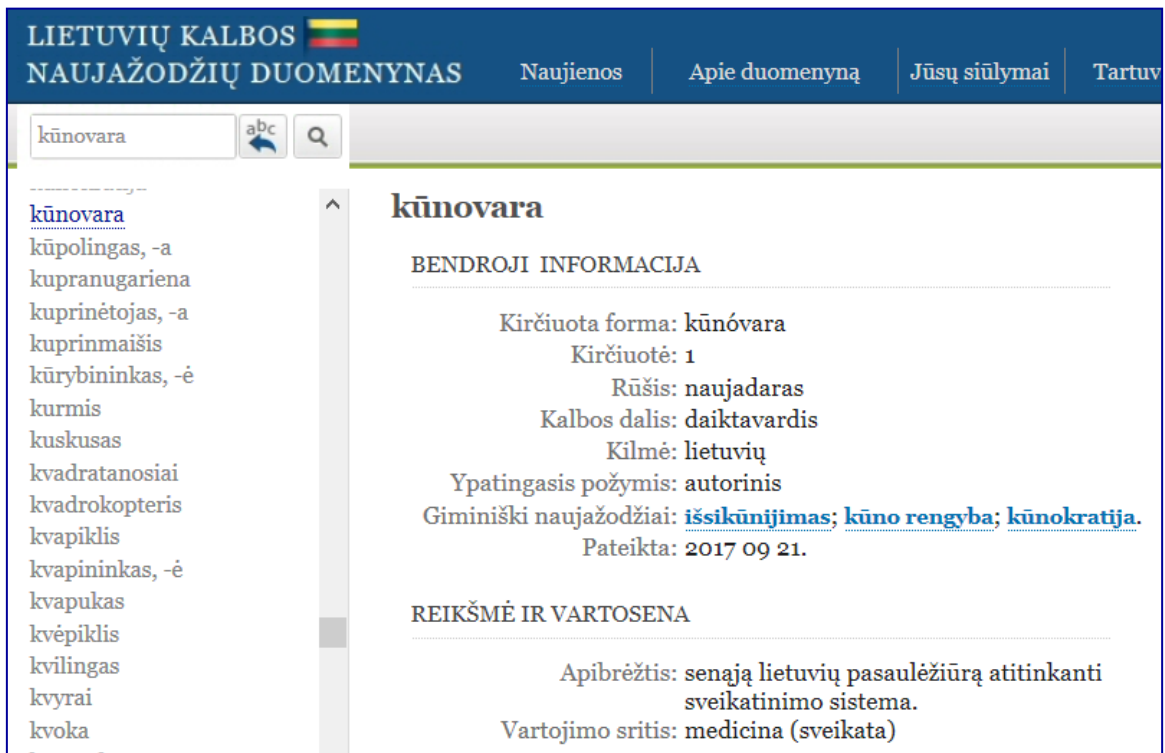
2018 11 15
Yra reiškiny, yra ir pavadinimas: [vaikmušiai](#).

2018 11 06
Šiuokslė prie šiuokslės, ir Vilniaus Viršuliškės virsta [Šiuoksliniškėmis](#).

2018 10 31
Išsiėpusių moliūgų laikas: [Šmėklinės](#), [Šiurpnaktis](#), [moliūgadienis](#), [moliūgagalvis, -ė](#).

1 PAV. ND naujienų puslapis

2) Paieška naujažodžių antraštyne. Jeigu vartotojas iš anksto žino, kokio žodžio ieškos ND ir norės apie jį gauti daugiau informacijos, paiešką galima atlikti skaitmeniniams žodynams įprastais būdais, t. y. kairėje ND svetainės pusėje matomame visų antraštinių žodžių sąrašė – antraštyne. Pavyzdžiui, išgirdus ar kitaip aptikus naują žodį, galima mėginti jį susirasti ND (žr. 2 pav.).

2 PAV. Sužinojus naują žodį, pavyzdžiui, *kūnovara*, galima mėginti jo ieškoti ND

Jeigu ND antraštyne ieškomo žodžio nėra, siūloma jį atsiųsti duomenyno rengėjams (žr. 3 pav.).

3 PAV. Kai tik vartosenoje atsirado naujadaras *kiaulega*, ND į jo paiešką reagavo siūlymu šį žodį siųsti duomenyno rengėjams

Tam reikalui ND svetainės puslapyje *Jūsų siūlymai* reikia užpildyti formą, kurioje prašoma nurodyti patį naujažodį, šaltinį ir vartojimo pavyzdį, o jeigu siuntėjas nori, – ir apibrėžti naujažodžio reikšmę. Pažymėtina, kad šaltinio nurodymas orientuoja vartotojus nesiųsti savo darybos žodžių, nes ND laikomasi principo fiksuoti naujažodžius tik kaip konkretaus pavartojimo faktus.

Gretimame minėto ND siūlymų puslapio skyriuje galima rasti svetainės lankytojų atsiųstų naujažodžių sąrašą. 2018 m. pabaigoje sąraše matomų naujažodžių buvo daugiau kaip 700, o dar neapdorotų siūlymų ND kartotekoje – daugiau kaip 1000⁸.

ND antraštyne galima ir skaitmeniniams leksikografijos darbams įprasta naujažodžių paieška pagal žodžio fragmentą, paieškos langelyje prieš jį parašant žvaigždutės simbolį. Tokiu būdu galima išsirinkti bendrašaknius žodžius arba visus naujažodžius, turinčius bendrą baigmenį (žr. 4 pav.).

4 PAV. Paieška ND pagal antraštinio žodžio pabaigos fragmentą *-ainis*;
čia pateikta tik pirmoji viso paieškos rezultato pusė

3) Paieška pagal parametrus. Iki 2017 m. rudens ND svetainėje veikė naujažodžių paieška pagal šešis parametrus. Daugėjant duomenų, ryškėjant vis naujų naujažodžių

⁸ Neapdorotų naujažodžių ND kartotekoje kaupiasi dėl šiam darbui turimų minimalių pajėgų; dėl tos pačios priežasties šiuo metu Lietuvoje apskritai neužtikrinami šiuolaikinės leksikografijos poreikiai.

ypatybių, o kalbos vartotojams atrandant naujų poreikių, vėliau parametrų sąrašas buvo išplėstas (žr. 5 pav.). Toliau aptariami svarbesni iš jų.

The screenshot shows a search interface with the following parameters:

- BENDROJI INFORMACIJA:**
 - * Kalbos dalis: [dropdown]
 - * Giminė: [dropdown]
 - Rašybos variantas: [text input]
 - Kilmė: [dropdown]
 - Originalo forma: [text input]
 - Ypatingasis požymis: [dropdown]
- REIKŠMĖ IR VARTOSENĄ:**
 - * Apibrėžtis: [text input]
 - Vartojimo sritis: [dropdown]
 - * Funkcinis atspalvis: [dropdown]
 - * Ekspresinis atspalvis: [dropdown]
 - * Pastabos vartotojams: [text input]
- VARTOSENOS PAVYZDŽIAI:**
 - * Šaltinis: [text input]
 - * Šaltinio rūšis: [dropdown]
 - * Metai: [dropdown]
 - Naujažodį pavartojo: [dropdown]

At the bottom center is a button labeled "Ieškoti".

5 PAV. Naujažodžių paieška ND pagal parametrus nuo 2017 m. pabaigos; nauji parametrai pažymėti raudonomis žvaigždutėmis

Paiešką pagal KALBOS DALIS dažniausiai tikslinga derinti su kitais parametrais, nes paieškos rezultatai pagal vieną kokią kalbos dalį gali būti didelės apimties ir ne itin informatyvūs. Tačiau statistiškai negausių kalbos dalių žodžių išrinkimas taip pat gali teikti įdomios informacijos. Pavyzdžiui, išrinkus iš ND visus jaustukus (2018 m. pabaigoje jų yra 15) matyti, kad ši kalbos dalis pastaruoju metu pasipildo anglų ir kitų kalbų skoliniais (žr. 6 pav.).

LIETUVIŲ KALBOS
NAUJAŽODŽIŲ DUOMENYNAS

Naujienos
Apie duomenyną
Jūsų siūlymai
Tartuvas
Nuorod

Paieška sąrašė
abc
Q

Ši duomenų sandauga rodo, kaip kinta ir atsinaujina lietuvių kalbos leksika.
 Čia pateikiami kalbos faktai nebūtinai yra taisyklingi ir ne visi teiktini bendrinei kalbai.

Naujažodžių paieška pagal parametrus
✖

BENDROJI INFORMACIJA

Kalbos dalis:

Giminė:

Formos variantas:

Kilmė:

Originalo forma:

Ypatingasis požymis:

REIKŠMĖ IR VARTOSENĄ

Apibrėžtis:

Vartojimo sritis:

Funkcinis atspalvis:

Ekspresinis atspalvis:

Atitikmuo:

VARTOSENOS PAVYZDŽIAI

Šaltinis:

Šaltinio rūšis:

Metai:

Naujažodį pavartojo:

Rasta 15 naujažodžių

ahoi

auč

bliamba

blyn

dafuq

geras

lafa

meh

o kurmi

OMG

pfift

oriukas

ups

vau

voila

6 PAV. Paieškos pagal kalbos dalis rezultatas – ND jaustukų sąrašas

Kai kuriems iš paieškos parametrų pateikiami pasirenkamieji sąrašai. Jie išsiskleidžia paspaudus varnelę parametro lauke. Pavyzdžiui, pasirinkus KILMĖS parametą, galima išsirinkti iš kurios nors kalbos (arabų, armėnų, islandų, ispanų, japonų – iš viso iš 48-ių kalbų) dažniausiai per tarpininkę anglų kalbą į lietuvių kalbą patekusius naujuosius skolinius.

Taip pat galimi parametrų deriniai. Pavyzdžiui, galima išsirinkti japonų kalbos skolinius, pagal kitą parametą VARTOJIMO SRITIS (iš daugiau kaip 50 sričių) turinčius požymį „maistas“ (žr. 7 pav.).

Paieška sąrašė abc Q ←

Ši duomenų sankaupa rodo, kaip kinta ir atsinaujina lietuvių kalbos leksika. Čia pateikiami kalbos faktai nebūtinai yra taisyklingi ir ne visi teiktini bendrinei kalbai.

Naujažodžių paieška pagal parametrus

BENDROJI INFORMACIJA	REIKŠMĖ IR VARTOSENA
Kalbos dalis: <input type="text"/>	Apibrėžtis: <input type="text"/>
Giminė: <input type="text"/>	Vartojimo sritis: <input type="text" value="maistas"/>
Formos variantas: <input type="text"/>	Funkcinis atspalvis: <input type="text"/>
Kilmė: <input type="text" value="japonų"/>	Ekspresinis atspalvis: <input type="text"/>
Originalo forma: <input type="text"/>	Atitikmuo: <input type="text"/>
Ypatingasis požymis: <input type="text"/>	

VARTOSENOS PAVYZDŽIAI

Šaltinis:

Šaltinio rūšis:

Metai:

Naujažodį pavartojo:

Rasti 35 naujažodžiai

čirašis
daikonas
fugu
giodzos
gunkanas
harusamiai
kombučia
kukičia
mačia
makis
mirinas
misas
miso
močis
nigiris
noris
ekonomijakis
onigiris
ramenai
sašimis
seitanas
soba
surimis

7 PAV. Paieškos rezultatai pagal požymius „japonų“ + „maistas“;
raudona strėlytė rodo, kur atveriamą paieškos parametrų lentelę

Pasirenkamieji paieškos sąrašai sudaryti ir prireikus papildomi tiriant ir aprašant naujažodžių požymius ND duomenų rengyklėje.

Kai kurių paieškos parametrų užklausa pildoma laisvai, be pasirenkamųjų sąrašų. Tarkim, pagal parametą ORIGINALO FORMA galima rasti skolinį, nežinant, kaip antraštyne adaptuota jo rašyba, arba antraštyne esantį naujojo skolinio atitikmenį. Pavyzdžiui, ORIGINALO FORMOS paieškos lauke įrašius anglų kalbos skolinį *outsourcing*, ND randamas antraštinis žodis *outsorsingas*, o jo straipsnyje pateikiama informacija apie lietuvišką atitikmenį *veiklos ranga*.

Naujažodžiai, ypač skolintieji, vartosenoje dažnai turi įvairių rašybos, gramatinio įforminimo variantų (plg. *gaspačas* – *gaspačis*, *gaspačo*, *gaspacho*, *gazpačo*, *gazpacho*). Naujažodžių žodynuose paprastai laikomasi trejopos variantų pateikimo strategijos: 1) variantai pateikiami kaip skirtingi antraštiniai žodžiai, 2) variantai nurodomi greta pagrindinės lemos, 3) variantai įtraukiami į straipsnio mikrostruktūrą (žr. Guerra 2016: 533–535). Atsižvelgiant į naujažodžių variantų ypatumus, ND dažniausiai taikomos pirmoji ir trečioji strategijos. Atskirais antraštiniais žodžiais kartais prireikia iškelti tuos variantus, kurie

dėl rašybos skirtumų atsiduria skirtingose antraštyno vietose ir gali būti sunkiau randami (plg. *vaiėjus* ir *Wi-Fi*). Be to, formos variantams ND duomenų bazėje yra skirtas atskiras laukas, todėl ND paieškos parametro lauke FORMOS VARIANTAS įrašius vieną iš jų, didesnė tikimybė rasti naujažodžio straipsnį, jeigu to nepavyksta padaryti antraštyno paieškoje. Vartosenos pavyzdžiai tokiais atvejais pateikiami tame pačiame straipsnyje pramaišiu ir atspindi realiąją įvairuojančią vartoseną.

Nors minėta, kad naujažodžiai gali būti siejami pagal semantinius požymius, bet kartais to nepakanka, norint išsirinkti ND kokios nors vienos semantinės grupės žodžius. Čia gali praversti laisvai pildomas parametro APIBRĖŽTIS laukas (žr. 8 pav.).

8 PAV. Paieškos rezultatai, gauti pagal ND paieškos parametą APIBRĖŽTIS, įrašius į jo lauką fragmentą „makaron“ ir tikintis, kad įvairių makaronų rūšių pavadinimų ar su makaronais susijusių naujažodžių apibrėžtyse bus vienokia ar kitokia šio žodžio forma

Reikia pabrėžti, kad tiek semantinės sąsajos, tiek paieška pagal apibrėžties fragmentą tėra tik kelios gana paviršinės galimybės, leidžiančios šiek tiek užčiuopti semantinius naujažodžių ryšius. Apskritai lietuviškojoje skaitmeninėje leksikografijoje semantinių žodžių ryšių paieškos galimybės dar beveik nėra įgyvendintos, o toks poreikis gana dažnas. Kaip buvo minėta, pagal Lietuvių kalbos skaitmeninių išteklių sistemos „E. kalba“ plėtros projektą

jau kuriamas semantinis žodžių tinklas, taigi ir ND naujažodžiai turės būti nuosekliai apdoroti pagal to tinklo principus, kartu šiuo atžvilgiu atsiras ir naujų paieškos galimybių.

2.3. ND paieškos galimybių tobulinimas

ND duomenų rengyklėje, kuri prieinama tik ND rengėjams, įgyvendinta specializuotoji paieška (žr. 9 pav.). Joje numatyta dar daugiau paieškos pūvių. Tai ypač reikalinga redaguojant duomenis, nes juos tvarkant per ilgą laiką, o ne peržiūrint ištisai baigtinį tekstą (kaip kad dažnai rengiami tradiciniai žodynai), atsiranda įvairių nevienodumų.

ND paieškos galimybių plėtra reiškia, kad naujažodžiai jau prieš tai būna aprašomi pagal vis daugiau požymių. Tai savo ruožtu kelia teorinių ir praktinių problemų, skatina visapusiškiau iš nuodugniau tirti pačius naujažodžius.

The screenshot shows a web application window titled "Naujažodžių paieška pagal parametrus". It contains three main panels:

- BENDROJI INFORMACIJA** (General Information):
 - Rūšis: [dropdown]
 - Kalbos dalis: [dropdown]
 - Giminė: [dropdown]
 - Kirčiuotė: [dropdown]
 - Kita gram. pažyma: [dropdown]
 - Rašybos variantai: [text input]
 - Kilmė: [dropdown]
 - Originalo forma: [text input]
 - Darinio rūšis: [dropdown]
 - Darybos formantas: [dropdown]
 - Darybos reikšmė: [dropdown]
 - Ypatingasis požymis: [dropdown]
- REIKŠMĖ IR VARTOSENĄ** (Meaning and Usage):
 - Apibrėžtis: [text input]
 - Vartojimo sritis: [dropdown]
 - Atitikmenys: [text input]
 - Kodifikacija: [dropdown]
 - Funkcinis atspalvis: [dropdown]
 - Ekspresinis atspalvis: [dropdown]
 - Varianto statusas: [dropdown]
- VARTOSENOS PAVYZDŽIAI** (Usage Examples):
 - Šaltinis: [text input]
 - Šaltinio rūšis: [dropdown]
 - Metai: [dropdown]
 - Naujažodį pavartojo: [dropdown]

9 PAV. Specializuotoji paieška ND rengyklėje (skirta ND duomenims sisteminti, redaguoti ir vienodinti); raudonai pabraukti papildomi, ND svetainės vartotojams kol kas nematomi paieškos parametrai

Išsamų naujažodžių aprašymą labai sunkina tai, kad kai kurie tyrimai reikalauja nemažai laiko ir mokslinių pajėgų. Pavyzdžiui, tam, kad būtų nustatyti kai kurie sisteminiai naujažodžio požymiai, reikia išsiaiškinti jo kilmės kalbą, atsiradimo būdą (vertinys ar darinys, naujadaras ar nauja reikšmė ir pan., plačiau žr. Miliūnaitė 2015: 174–180). Neretai pasitaiko, kad naujųjų skolinių, kurių pavyksta aptikti lietuviškojoje viešojoje vartosenoje, dar nebūna spėję aprašyti didieji anglakalbiai žodynai, tad tokių naujažodžių kilmę ir reikšmę gali padėti nustatyti tik daugiau vartojimo pavyzdžių (o ir jų iš pradžių nesti daug).

Tobulinant ND paieškos sistemą, duomenynas tampa vis parankesnis tirti kalbų kontaktams, taip pat naujiems lietuvių kalbos darybos polinkiams, nes šiuo metu tai vienintelis duomenų šaltinis, kuriame stengiamasi fiksuoti įvairių vartojimo sričių naujadarus ir bent minimaliai leksikografiškai juos aprašyti. Lietuvių kalbos institute šios srities tyrimai yra dirbami, ir ilgainiui atsiras tiek mokslo darbų, tiek visuomenei skirtų paslaugų, kuriose bus pritaikyti šių tyrimų rezultatai.

APIBENDRINIMAS

1. Nuolat besipildanti naujosios XXI a. lietuvių kalbos leksikos sanakaupa – Lietuvių kalbos naujažodžių duomenynas – leidžia į šį kalbos sluoksnį žvelgti sistemiskai ir naujažodžius pateikti bei aprašyti pagal pasaulyje neologijos leksikografijai įprastus principus, būdingą praktiką ir daugeliui kalbų universalius naujažodžių požymius. Kartu naujažodžių kaupimas, sisteminimas ir pirminiai tyrimai atskleidžia tokias jų ypatybes, kurios skatina išsamesnius naujosios leksikos tyrimus bei leidžia kurti naujus jų aprašymo modelius.

2. Leksikografiškai apdorojamas naujažodžių srautas ir lygiagrečiai atliekami naujažodžių tyrimai daro šį procesą itin dinamišką. Kuo daugiau naujų duomenų fiksuojama ir susisteminama, tuo daugiau išryškėja naujų naujažodžių ypatybių. ND duomenys ir jų plėtra sudaro pagrindą tokioms tyrimų kryptims:

a) pokyčių aktyviausiai atsinaujinančiose lietuvių kalbos vartojimo srityse ir kalbos vartojimo terpėse pobūdis (naujosios leksikos funkcionavimas žiniasklaidoje, elektroninėje komunikacijoje, atskirose visuomenės veiklos srityse – moksle, versle, reklamoje, kompiuterijoje, pramogų pasaulyje, turizmo sektoriuje ir pan.);

b) naujažodžių kilmės ypatybės (savų ir skolintų elementų santykis, jų konkurencija ir poveikis bendrinės lietuvių kalbos sistemai);

- c) nauji žodžių darybos polinkiai (darybos būdų ir priemonių aktualizavimas, darybos reikšmių pokyčiai – siaurėjimas ar plėtėjimas ir kt.);
- d) žodžių reikšmių pokyčiai ir vyraujantys polinkiai;
- e) naujažodžių funkcionavimo ypatumai (pavyzdžiui, variantų konkurencija, naujadarų prigijimo ar atmetimo priežastys);
- f) naujų reiškinių kodifikacijos problemos (naujųjų skolinių įforminimas, naujų darybos reiškinių bei semantinių inovacijų santykis su norma);
- g) stilistiniai naujosios leksikos ypatumai.

3. ND paieškos galimybės kuriamos ir plečiamos atsiremiant į sisteminius bei funkcinis naujažodžių ypatumus, jų ištirtumo būklę ir atsižvelgiant į įvairių tikslinių grupių poreikius. Viešai veikianti ND paieškos pagal parametrus sistema ir specializuotasis jos variantas leidžia naujažodžius pažinti įvairiais pjūviais. Ši informacija jau dabar pradeda kurti pridedamąją mokslinę bei praktinę vertę, atsiveria naujų jos panaudos galimybių:

- a) mokslo srityje: projektuojami ir atliekami įvairių krypčių naujosios leksikos tyrimai;
- b) švietimo sistemoje: skatina atnaujinti mokymo turinį bei metodiką ir pagyvina mokymo procesą⁹ (mokytojai ir dėstytojai aktyviai naudojami ND duomenimis, įtraukia mokinius ir studentus į naujosios leksikos pažinimo bei kaupimo darbus);
- c) versle: teikia idėjų naujų prekių, paslaugų, įmonių pavadinimų kūrybai;
- d) visuomenės kalbinio švietimo srityje: padeda žmonėms susipažinti su lietuvių kalbos pokyčiais, pažinti naująją lietuvių kalbos leksiką ir jos atsinaujinimo išgales.

ŠALTINIAI

BLKŽ – *Bendrinės lietuvių kalbos žodynas*. Vyr. red. Danutė Liutkevičienė. Lietuvių kalbos institutas. Prieiga internete: <http://bkz.lki.lt>.

ND – Lietuvių kalbos naujažodžių duomenynas. Tęstinis internetinis žinynas nuo 2011 m. Sud. ir ats. red. Rita Miliūnaitė, programuotojas Evaldas Ožeraitis. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas. Prieiga internete: <http://naujazodziai.lki.lt> (žiūrėta 2018 m. spalį–lapkritį).

⁹ Plg. išvestinį ND kūrinį – *Lietuvių kalbos naujažodžių tartuvą*, kuriame, naudojant elektroninio teksto skaitytuvą (lietuvių šnekos sintezatorių), galima išgirsti, kaip tarti ir kirčiuoti naujai lietuvių kalboje atsiradusius žodžius (žr. <https://liepa.rastija.lt/Tartuvas>).

NSDB – *Naujųjų skolinių duomenų bazė*, parengė Lietuvių kalbos instituto Sociolingvistikos skyrius, žr. <http://nsdb.sociolingvistika.lt/>.

LITERATŪRA

- Abel A., Meyer Ch. M. 2013: The dynamics outside the paper: user contributions to online dictionaries. – *Proceedings of eLex 2013*, 179–194. Prieiga internete: http://eki.ee/elex2013/proceedings/eLex2013_13_Abel+Meyer.pdf (žiūrėta 2018 09 12).
- Guerra A. R. 2016: Dictionaries of neologisms: a review and proposals for its improvement. – *Open Linguistics* 2 (1), 528–556.
- Kerremans D. 2015: A Web of New Words: A Corpus-Based Study of the Conventionalization Process of English Neologisms. – *English Corpus Linguistics* 15. Frankfurt am Main: Peter Lang.
- Kerremans D., Stegmayr S., Schmid H. J. 2011: The NeoCrawler: Identifying and Retrieving Neologisms from the Internet and Monitoring Ongoing Change. – *Current methods in historical semantics*. K. Allan, J. Robinson (eds.). De Gruyter Mouton, 59–96.
- Liutkevičienė D., Murmulaitytė D. 2015: Nuo *Dabartinės* prie *Bendrinės lietuvių kalbos žodyno*. – *Leksikografija ir leksikologija* 5, 83–146.
- Miliūnaitė R. 2014: Naujieji kontaminaciniai dariniai lietuvių kalboje. – *Acta Linguistica Lithuanica*, 71, 246–264.
- Miliūnaitė R. 2015: Naujažodžių atranka ir pateikimas *Lietuvių kalbos naujažodžių duomenyje*. – *Leksikografija ir leksikologija* 5, 161–184.
- Murmulaitytė D. 2014: Priesagos *-iklis* naujadarų apibrėžčių sistemiškumas. – *Bendrinė kalba* 87, 1–17. Prieiga internete: http://www.bendrinekalba.lt/Straipsniai/87/Murmulaityte_BK_87_straipsnis.pdf
- Murmulaitytė D. 2016a: Naujieji asmenų pavadinimai darybos ir semantiniu aspektu. – *Lietuvių kalba* 10, 1–22. Prieiga internete: <http://www.lietuviukalba.lt/index.php/lietuviu-kalba/article/view/200>
- Murmulaitytė D. 2016b: *Naujažodžių duomenyno* leksika pakeliui į *Bendrinės lietuvių kalbos žodyną*. – *Acta Linguistica Lithuanica* 75, 46–66.

- Murmulaitytė D. 2016c: *Lietuvių kalbos naujažodžių duomenynas* ir naujadarų tyrimų perspektyvos. – *Bendrinė kalba* 89, 1–27. Prieiga internete:
http://www.bendrinekalba.lt/Straipsniai/89/Murmulaityte_BK_89_straipsnis.pdf
- Murmulaitytė D. 2018: Kontaminacija ir lietuvių kalbos naujadara. – *Kalba ir kontekstai* 8(1), 60–70.
- Rivera Pastor R. et al. 2017: *Kalbų lygybė skaitmeniniame amžiuje. Gimtosios kalbos projektas*. Briuselis: Europos Parlamento tyrimų tarnyba. Prieiga internete:
[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/598621/EPRS_STU\(2017\)598621_LT.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/598621/EPRS_STU(2017)598621_LT.pdf). Versija anglų kalba: Rivera R. et al. 2017: *Language equality in the digital age: Towards a Human language Project*. Brussels: European Parliamentary Research Service. Prieiga internete:
[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/598621/EPRS_STU\(2017\)598621_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/598621/EPRS_STU(2017)598621_EN.pdf) (žiūrėta 2018 11 26).
- Заботкина В. И. 1989: *Новая лексика современного английского языка*. Москва: Высшая школа.

Įteikta 2018 12 15

Priimta 2018 12 30

NEOLOGISM PRESENTATION AND SEARCH POSSIBILITIES IN THE DATABASE OF LITHUANIAN NEOLOGISMS

Summary

The language technologies that are seeing rapid development all over the world are grounded on digital language resources: various dictionaries, databases, corpuses, and similar compilations of structured and scientifically described language data. The digital resources of the Lithuanian language are also undergoing an increasing degree of integration in general databases (see <http://lkiis.lki.lt>, <https://www.raštija.lt>) and preparation for the digital global market of languages. These resources are used for the development of digital tools and services (such as online search engines, machine translation tools, semantic wordnets, and finally, artificial intelligence).

The article offers an introduction into a digital compilation of neological data – the online Database of Lithuanian Neologisms that has been under development by the Institute of the Lithuanian Language since 2011 and is now subject to ongoing updates (ND, <http://naujazodziai.lki.lt>). Designed to capture Lithuanian neologisms of the early 21st century, it mirrors the changes in the vocabulary of the Lithuanian language and its semantic, morphemic, formational structure. As of late 2018, the ND contains nearly 5,000 neologisms and about 19,000 usage examples. The purpose of the article is to describe the possibilities of trolling for data to be included in the ND and the directions in which they could expand, based on the semantic, structural, and functional attributes of the modern-day Lithuanian language. The first segment deals with the term *neologism* that has been adopted in the ND, the principles of presenting the data, and the problems with neologism descriptions. It shows that the database can benefit both neological researchers and language users. The second segment examines the development of the ND search engine based on the above requirements.

Neologisms in the ND are described following principles that resemble those of the established practice of foreign neologism dictionaries. The information on each neologism in the ND is presented in two blocks:

(1) general information on the neologism (a heading, its accentuation; neologism classification based on the characteristics of its form; grammatical attributes; variations of form; neologism origin, original form; formational properties of neologisms; kindred words);

(2) the meaning(s) and usage of the neologism (neologism definition; the relationship between the neologism and the norm of the standard language; thematic fields of usage; functional and expressive shades; other variations; semantic ties with other neologisms in the ND; usage examples and dated sources and authors thereof).

The ND search engine is being developed on the basis of the above attributes of neologisms, considering the requirements of neological researchers and users of the language (for instance, the ND has a broad application in the process of teaching the Lithuanian language at schools of general and tertiary education). The structuring and initial studies of neologisms reveal their properties that drive wider investigation of the new vocabulary and development of new models to describe them.

KEYWORDS: lexicography, neologism, digital linguistic recourses, language technologies.

RITA MILIŪNAITĖ

Lietuvių kalbos institutas

Petro Vileišio g. 5, LT-10308 Vilnius

rita.miliunaite@lki.lt